

Thuis in de Kempen

Evaluatie invoering Wet inburgering in de Kempen

Gemeente Bergeijk, Bladel en Reusel-De Mierden

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Samenvatting uitkomsten evaluatie en vervolgacties	4
1.1 Inleiding	4
1.2 Conclusies evaluatie	4
1.3 Vervolgacties	5
2. Inleiding	6
3. Evaluatie warme overdracht COA	7
3.1 Hoe verloopt de warme overdracht in de praktijk?	7
3.2 Wat gaat goed?	7
3.3 Aandachtspunten / wat kan beter?	7
3.4 Conclusies en vervolgacties	8
4. Evaluatie casusregie	9
4.1 Hoe verloopt de casusregie in de praktijk?	9
4.2 Wat gaat goed?	10
4.3 Aandachtspunten / wat kan beter?	10
4.4 Conclusies en vervolgacties	11
5. Evaluatie maatschappelijke begeleiding	12
5.1 Hoe verloopt de maatschappelijke participatie in de praktijk	12
5.2 Wat gaat goed?	13
5.3 Aandachtspunten / wat kan beter?	13
5.4 Conclusies en vervolgacties	13
6. Evaluatie arbeidsparticipatie	15
6.1 Hoe verloopt arbeidsparticipatie in de praktijk	15
6.2 Wat gaat goed?	16
6.3 Aandachtspunten / wat kan beter?	16
6.4 Conclusies en vervolgacties	17
7. Evaluatie leerroutes	18
7.1 Hoe verlopen de leerroutes in de praktijk	18
7.2 Inzicht in aantal deelnemers	18
7.3 Wat gaat goed?	19
7.4 Aandachtspunten/ wat kan beter?	19
7.5 Conclusies en vervolgacties	20
8. Evaluatie financieel ontzorgen	22
8.1 Hoe verloopt het financieel ontzorgen in de praktijk	22
8.2 Wat gaat goed?	23
8.3 Aandachtspunten / wat kan beter?	23
8.4 Conclusies en vervolgacties	23
9. Evaluatie procesregie	24
9.1 Hoe verloopt de procesregie in de praktijk	24
9.2 Wat gaat goed?	24
9.3 Aandachtspunten / wat kan beter?	24

9.4 Conclusies en vervolgacties	24
10. Financiën	25
10.1 Algemene uitvoeringskosten	25
10.2 Specifieke kosten inburgeringsvoorzieningen	25
10.3 Overige kosten	26
Bijlage 1. Interview inburgeraars	27

1. Samenvatting uitkomsten evaluatie en vervolgacties

1.1 Inleiding

Vanaf 1 januari 2022 is de Wet inburgering 2021 van kracht. Ter voorbereiding op de implementatie van deze wet is een startnotitie 'Thuis in de Kempen' opgesteld. Deze notitie bevat een ambitie, uitgangspunten en een beschrijving van de implementatie van de wettelijke taken, aansluitend op de bestaande lokale structuren.

In deze evaluatie richten we ons op de processen van de genoemde wettelijke taken in de startnotitie, omdat het nog te vroeg is om deze te evalueren op behaalde resultaten. Door problemen bij DUO¹ en grote achterstanden bij het COA druppelden de eerste statushouders onder de Wet inburgering 2021 namelijk pas medio maart 2022 binnen. Dit maakt dat de eerste lichting inburgeringsplichtigen, die vallen onder de Wet inburgering 2021 nog midden in het inburgeringstraject zitten. Een traject duurt minimaal 2 jaar, maar kent vaak een uitloop naar 3 jaar. Zodra er een voldoende grote groep inburgeraars is die het traject heeft afgerond, wordt geëvalueerd op de eerste resultaten, waarbij ook geëvalueerd kan worden op de ambitie en uitgangspunten die we bij aanvang hebben vastgesteld. Dit zal vermoedelijk in 2027 worden afgerond.

1.2 Conclusies evaluatie

Op basis van deze evaluatie kan geconcludeerd worden dat de basisprocessen, zoals vastgelegd in de notitie 'Thuis in de Kempen' op orde zijn. De samenwerkingspartners en geïnterviewde statushouders zijn tevreden over de manier hoe deze ingericht zijn. De gemeenten voeren daarmee hun regierol uit naar tevredenheid, waarbij het hele proces om te komen tot deze rapportage ons heeft geholpen om nog meer zicht te krijgen op de (nieuwe) processen en mogelijke verbeterpunten. Verder blijft het belangrijk om de korte lijntjes en goede samenwerking met de partners te behouden en waar nodig deze nog verder te verbeteren.

Hieronder worden de belangrijkste conclusies samenvattend weergegeven. Voor een uitgebreider inzicht wordt verwezen naar de inhoudelijke hoofdstukken.

De warne overdracht van COA naar KempenPlus verloopt goed. Er is door KempenPlus geïnvesteerd om inburgering daadwerkelijk zo snel mogelijk te laten starten, bijvoorbeeld door het maken van een pre-PIP² en het waar mogelijk aanbieden van inburgeringsactiviteiten.

De casusregie verloopt goed. De statushouder wordt nu planmatig en proactief begeleid in zijn hele inburgeringsproces. De samenwerking tussen KempenPlus en VluchtelingenWerk Nederland³ verloopt goed. Aan de samenwerking tussen VluchtelingenWerk Nederland en KempenPlus wordt gewerkt om deze verder te herstellen en te versterken. Aandachtspunten voor een tijdige start van de inburgering zijn wachtlijsten bij de kinderopvang en het risico op een wachtlijst bij de neveninstroom. Niet iedereen is er echter al klaar voor om meteen te gaan starten met de inburgering. Psychische problematiek (zoals bijvoorbeeld stress over gezinshereniging) vormt een belemmering voor de start van de inburgering. Het is goed als hier meer aandacht voor is.

De maatschappelijke begeleiding verloopt goed in alle gemeenten. Dit is natuurlijk geen nieuw proces, het is een kerntaak die VluchtelingenWerk/hulp al jaren uitvoert. De lokale contactpersonen zijn bekende gezichten voor de inburgeraars. Ze kennen de gemeenten heel goed en daarmee ook het aanbod. De lijntjes met alle partijen zijn kort. We zien wel dat extra aandacht voor maatschappelijke participatie van belang is, zowel bij de inburgeraars zelf als in de samenleving; hoe kunnen we drempels wegnemen en ervoor zorgen dat onze inburgeraars echt deel uit gaan maken van de samenleving.

Bij arbeidsparticipatie zien we positieve effecten van het samenbrengen van de Participatiewet en Wet Inburgering; in de praktijk is de participatiecoach ook degene die de casusregie uitvoert. Met de uitgebreide MAP training (Module Arbeidsmarkt en Participatie) van KempenPlus geven we de inburgeraars een goede basis aan kennis en vaardigheden mee om hierna zelf te kunnen participeren. Er kan nu sneller ingezet worden op werk, doordat de inburgeraar al vroeg in beeld is en mogelijkheden worden verkend. Aandachtspunt is het aanbod aan mogelijkheden voor taalstages en werkervaringsplaatsen. Veel

¹ Dienst Uitvoering Onderwijs, die de registraties bijhoudt van alle inburgeringstrajecten.

² Voorbereiding op het Persoonlijk plan Inburgering en Participatie, dat voor alle statushouders moet worden opgesteld.

³ VluchtelingenWerk Nederland is voor Bergeijk en Reusel-De Mierden de partner voor maatschappelijke begeleiding. VluchtelingenWerk voor de gemeente Bladel.

inburgeraars worden nog intern geplaatst waardoor niet altijd goed wordt aangesloten bij de wensen en mogelijkheden van de inburgeraars zelf. Het vraagt veel tijd van inburgeraars zelf en van KempenPlus en gemeenten om bedrijven en organisaties te vinden die bereid zijn inburgeraars een werkervaringsplaats of taalstage aan te bieden.

De daadwerkelijke instroom in de verschillende leerroutes wijkt af van de vooraf ingeschatte instroom; er is meer instroom in de B1-route en minder instroom in de Z-route en Onderwijsroute. Partners van de gemeente, zoals Vluchtelingenwerk en KempenPlus, zijn over het algemeen tevreden over de samenwerking met de taalaanbieders. Er zijn duidelijke lijnen en wordt informatie met elkaar uitgewisseld over de voortgang. Gemeenten en samenwerkingspartners hebben minder zicht op de daadwerkelijke inhoud van het taalonderwijs. Wel merken gemeenten dat voor sommige inburgeraars in de B1-route de overgang naar het zelfstandige lessysteem groot is. Hierover zijn we in gesprek met de taalschool.

Financieel ontzorgen. Er wordt door de gemeenten maatwerk verleend. Wegens signalen uit de praktijk en vooruitlopend op wettelijke aanpassingen hebben we noodgedwongen besloten om meer maatwerk toe passen bij financieel ontzorgen. Dit spreekt tevens de eigen kracht van de inburgeraar aan. De overgang van financieel ontzorgen naar het zelf voeren van een financiële huishouding is een kwetsbaar proces wat aandacht blijft vragen van alle betrokken partijen.

1.3 Vervolgacties

Hieronder worden in willekeurige volgorde de belangrijkste vervolgacties voor de komende jaren beschreven. Voor een volledig overzicht van alle acties wordt verwezen naar de inhoudelijke hoofdstukken.

1. We onderzoeken op welke wijze de aanpak op het gebied van mentaal welbevinden bij inburgeraars kan worden verbeterd vanaf het moment van brede intake en het signaleren van mentale problematiek tot aan het doorverwijzen naar en het bieden van passende ondersteuning.
2. KempenPlus blijft werken aan het verbeteren van de werkwijze op het gebied van het bieden van inzicht in de voortgang van het eigen inburgeringsproces, zodat inburgeraars meer eigenaarschap ervaren en meer overzicht hebben over hun eigen proces.
3. Elke gemeente zorgt ervoor dat de middelen beschikbaar zijn om de ELIP⁴ groep goed en tijdig te kunnen ondersteunen bij hun inburgering. We maken voor de uitvoering afspraken met KempenPlus, Vluchtelingenwerk en taalscholen.
4. De gemeenten maken op beleidsniveau afspraken over hoe het onderdeel financiële zelfredzaamheid in de toekomst vorm krijgt en of we dit integraal onderdeel laten uitmaken van het PIP of niet. In overleg met de betrokken partners (KempenPlus en Vluchtelingenwerk/hulp) maken we hierin een keuze en ontwikkelen we het onderdeel financiële zelfredzaamheid de komende jaren verder door.
5. We maken een beleidskeuze over hoe om te gaan met financieel ontzorgen: 'ja tenzij' versus 'nee tenzij'. Voor de situaties waarin ontzorgd wordt, verbeteren we de werkwijze en afspraken ten behoeve van een soepele overgang van financieel ontzorgen naar financiële zelfredzaamheid.
6. We hebben extra aandacht voor maatschappelijke participatie voor alle inburgeringsplichtigen, zowel vanuit het perspectief van de inburgeraar als vanuit de samenleving. We zetten in op acties om draagvlak onder inwoners voor inburgeraars te vergroten en daarmee participatie te vergroten.
7. Er is de wens waar mogelijk inburgeraars vaker extern te plaatsen in de vorm van taalstages voor praktijkdagen MAP en/of hun weg naar arbeidsparticipatie. We gaan onderzoeken wat hierin de obstakels zijn en of en hoe we deze weg kunnen nemen.
8. We blijven zoeken naar mogelijkheden om de ervaren problemen met betrekking tot de bereikbaarheid van de leslocatie voor de Z-route te verminderen.
9. De keuze om de B1 route regionaal aan te besteden wordt heroverwogen, vanwege het grote verschil in inschatting en werkelijk aantal B1 leerlingen. Door de grotere omvang van de groep zien we meerwaarde in het onderzoeken wat de voordelen zouden zijn van het lokaal uitwerken en inrichten van deze leerroute.
10. We onderzoeken in hoeverre digitaal onderwijs ingezet kan worden voor een kleine specifieke groep, zoals statushouders die buiten de regio in een AZC verblijven en gezinsmigranten (voor wie de kosten van de leerroute te hoog zijn).
11. Ter voorbereiding van de evaluatie op resultaten bekijken we welke resultaten we willen meten/volgen, en bekijken we hoe we de volgende evaluatie vorm geven.

⁴ Einde Lening InburgeringsPlicht, ook wel ondertussengroep" genoemd. Zij vallen nog onder de oude Wet Inburgering.

2. Inleiding

Vanaf 1 januari 2022 is de Wet inburgering 2021 van kracht. Ter voorbereiding op de lokale implementatie van deze nieuwe wet is destijds de startnotitie 'Thuis in de Kempen' opgesteld. Deze notitie bevat een ambitie, uitgangspunten en een beschrijving van de implementatie van de wettelijke taken, aansluitend op de bestaande lokale structuren.

In deze evaluatie richten we ons op de processen van de genoemde taken in de startnotitie, omdat het nog te vroeg is om te evalueren op resultaten. Door problemen bij DUO en grote achterstanden bij het COA druppelden de eerste statushouders onder de Wet inburgering 2021 namelijk pas medio maart 2022 binnen. Dit maakt dat de eerste lichter inburgeringsplichtigen die vallen onder de Wet inburgering 2021 nog midden in het inburgeringstraject zitten. Zodra er een voldoende grote groep inburgeraars is die hun traject heeft afgerond, wordt geëvalueerd op de eerste resultaten, waarbij ook geëvalueerd kan worden op de ambitie en uitgangspunten die we bij aanvang hebben vastgesteld.

In het kader van het lerend stelsel is ervoor gekozen om de evaluatie ambtelijk uit te voeren om hiermee ook de regierol van de gemeente nog beter te kunnen pakken. De belangrijkste samenwerkingspartners zijn bevestigd, zoals VluchtelingenWerk Nederland, Vluchtelingenhulp Bladel, KempenPlus en Stavoor. KempenPlus is ambtelijk ook actief betrokken bij het opstellen van deze rapportage. Daarnaast is er tevens voor gekozen om informatie op te halen bij de doelgroep; er zijn 5 statushouders bevestigd. De resultaten worden beschreven in bijlage 1.

De gemeente Eersel heeft er (mede door andere keuzes in de uitvoering) voor gekozen om zelf een evaluatie uit te voeren.

Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken wordt per taak (warme overdracht, casusregie, maatschappelijke begeleiding, leerroutes, financieel ontzorgen en procesregie) een evaluatie van deze taak beschreven. Ieder hoofdstuk begint met een beschrijving van hoe de uitvoering van de taak in de praktijk verloopt. Daarna volgt een opsomming van wat goed gaat en wat beter kan. Aan het einde van ieder hoofdstuk volgt een korte conclusie met vervolgstapen. In hoofdstuk 10 geven we kort inzicht in de kosten en de financiering van de bovengenoemde taken. In de bijlage vindt u tenslotte de uitwerking van het interview met statushouders.

3. Evaluatie warme overdracht COA

3.1 Hoe verloopt de warme overdracht in de praktijk?

KempenPlus krijgt een signaal in (het systeem van) DUO van een nieuwe inburgering en checkt daarna het Taakstellingsvolgsysteem (TVS). Dit loopt dus niet via de gemeente. Soms is het signaal in TVS er al wel, maar het signaal in DUO nog niet. Dan legt KempenPlus contact met DUO, zodat DUO dit in orde kan maken. De statushouders die in de Buitenjan of een AZC in de regio worden gehuisvest, krijgen voorrang. Met hen wordt zo snel mogelijk een kennismakingsafpraak ingepland op de locatie waar ze wonen of bij KempenPlus wanneer dat de voorkeur heeft. De casusregisseur van het COA sluit daar vaak bij aan en indien nodig een tolk. KempenPlus gebruikt ook een praatplaat in meerdere talen om informatie te geven over de 9 stappen van de inburgering. Wanneer iemand gemotiveerd is en wil starten, wordt direct een vervolgspraak ingepland voor verdere kennismaking en de leerbaarheidstoets (soms op locatie, maar wanneer mogelijk bij KempenPlus). Wanneer iemand niet gemotiveerd is, neemt KempenPlus gemiddeld om de 2 à 3 maanden opnieuw contact op om de situatie opnieuw te bespreken. Voor de statushouders die in AZC verder weg verblijven wordt indien er nog tijd over is een digitale kennismaking gepland.

Eerder zijn 3 scenario's uitgewerkt voor de start van de inburgering.

1. Brede intake en PIP worden afgenomen en de statushouder start direct met inburgering ook al woont hij nog niet in de gemeente
2. Brede intake en PIP worden afgenomen, maar daadwerkelijke start met inburgering is zodra de statushouder gehuisvest wordt
3. Zowel brede intake, PIP als start inburgering vinden plaats nadat de statushouder is gehuisvest.

In de praktijk zien we dat scenario 2 het meest voorkomt. Voor de statushouders op de Buitenjan wordt door de Buitenjan aangestuurd op scenario 1. KempenPlus stuurt ook aan op optie 1 wanneer het inburgeraars betreft die gemotiveerd zijn en in de regio verblijven. De praktijk wijst echter uit, dat wanneer het voor inburgeraars duidelijk is dat het vrijwillig is, ze vaak toch niet willen starten, dit met als reden psychische klachten, zorgen rondom gezinshereniging en werk. Voor de statushouders die verder weg wonen is scenario 3 het meest realistisch.

3.2 Wat gaat goed?

- Reiskosten voor statushouders op de Buitenjan is een aandachtspunt geweest, maar dit is inmiddels opgelost. Afweging en berekening van de reiskosten voor de statushouders die op de Buitenjan verblijven, verloopt via KempenPlus. Vervolgens dient KempenPlus de onkosten in bij de gemeente Veldhoven, die dat voor alle bewoners van de Buitenjan afhandelt. De kosten worden betaald uit de bijdrage die de gemeenten in de regio voor de Buitenjan betalen. Reiskosten voor inburgering voor statushouders die op een AZC in de regio verblijven, worden momenteel betaald door het COA mits de statushouder 10 km of verder van de locatie woont. Hier komen nieuwe richtlijnen voor, tot die tijd worden de regels gevolgd zoals het COA eerder ook hanteerde.
- Soms zijn er onvoorziene kosten, zoals de aanschaf van een laptop voor de statushouders die de onderwijsroute gaan volgen. Er wordt dan een laptop door KempenPlus beschikbaar gesteld.
- Samenwerking met COA verloopt goed.
- Vluchtelingenwerk/hulp wordt in principe nog niet bij de kennismaking betrokken tenzij er bijzonderheden zijn.
- Met de Buitenjan is een samenwerking opgestart met United Work. United Work bemiddelt de inburgeraars, die de Nederlandse of Engelse taal al voldoende beheersen. Het is positief dat een deel van de statushouders zo snel aan het werk gaat in afwachting van huisvesting in de gemeente waar zij aan gekoppeld zijn. De communicatie met KempenPlus verloopt nu ook beter; er zijn nu kortere lijnen.
- De Buitenjan is van plan om voorlichtingsbijeenkomsten te organiseren over onderwerpen die soms zorgen voor weerstand, zoals het inrichtingskrediet. Gemeenten worden hierbij uitgenodigd.

3.3 Aandachtspunten / wat kan beter?

- Het is soms onduidelijk wie contactpersoon is bij het COA.
- Inburgeraars hebben niet altijd voorinburgering gevolgd. Daarnaast is er nog geen duidelijke inhoudelijke lijn tussen voorinburgering en inburgering.
- Op de Buitenjan worden geen extra taalactiviteiten meer aangeboden. Het standpunt is dat iedereen zo snel mogelijk start met inburgeren. In de praktijk merkt KempenPlus dat niet iedereen al kan of wil starten met inburgering. Hoe zorg je dat je deze mensen toch activeert en motiveert? En hoe ver gaat hierin de verantwoordelijkheid van de casusregisseurs?

- De statushouders die via United Work snel fulltime aan het werk gaan, willen vaak pas starten met hun inburgeringstraject als ze gehuisvest zijn in de eigen gemeente waar ze aan gekoppeld zijn.
- Er is soms sprake van psychische problematiek (zoals bijvoorbeeld stress over gezinshereniging), wat een belemmering kan vormen voor de start van de inburgering. Het zou goed zijn als hier meer aandacht voor is om vaardigheden van statushouders te vergroten hoe om te gaan met stress en onzekerheid.
- KempenPlus stelt nu een Pre-PIP op voor de cliënten die al willen starten met hun inburgeringstraject. Deze PIP wordt niet in beschikkingsvorm afgegeven en wordt nog niet geregistreerd in DUO. Op het moment dat de PIP is vastgesteld, gaat namelijk ook de termijn van 3 jaar lopen. En dat kan nadelig zijn voor de statushouder. Aan de andere kant kan het PIP wel de stok achter de deur zijn om een statushouder te laten starten. Uit navraag blijkt dat diverse omliggende gemeenten wel PIP's vaststellen als de client klaar is om te starten met de inburgering. Vluchtelingenwerk voelt niets voor het afdwingen, maar geeft ook aan dat het niet bevorderlijk is voor het welbevinden wanneer niets ondernomen wordt.
- Gekoppelde statushouders verblijven soms ver buiten de regio. Dit maakt starten met inburgering lastig, bijvoorbeeld in het volgen van taalonderwijs. Een gevolg is dat een statushouder in de 'wachstand' komt te staan.
- Soms vinden er ont koppelingen plaats nadat er al is geïnvesteerd in de warme overdracht dan wel inburgering. Dit heeft echter vooral te maken met het niet beschikbaar zijn van woningen. Deze ont koppelingen worden nu steeds meer voorkomen door afspraken met COA.
- De gemeente ontvangt SPUK⁵ middelen voor de inburgeringsonderdelen leerroute, MAP, PVT (*Participatie Verklarings Traject*) zodra statushouders gehuisvest zijn in de gemeente. Bij een eerdere start van inburgering is er dus sprake van voorfinanciering door de gemeente en daarmee geeft dit ook financiële risico's.
- Het is bij een bezoek door de casusregisseur op het AZC niet altijd duidelijk dat deze van de gemeente is. Mensen zijn dan wel bezocht door de casusregisseur maar begrijpen niet dat dit van 'de gemeente' is en geven dan aan dat ze nog niets gehoord hebben van de gemeente. KempenPlus identificeert zich echter duidelijk bij ontmoetingen met statushouders.
- Alhoewel de casusregisseur niet gaat over huisvesting is het belangrijk in het kader van verwachtingsmanagement om bij een bezoek aan te geven dat huisvesting nog lang kan duren.

3.4 Conclusies en vervolgacties

De warme overdracht verloopt goed. Er is door KempenPlus geïnvesteerd om inburgering daadwerkelijk zo snel mogelijk te laten starten, bijvoorbeeld door het maken van een pre-PIP en het aanbieden van inburgeringsactiviteiten. Met name in de regio (lees: Buitenjan) is dit gemakkelijker dan voor statushouders die ver buiten de regio verblijven. De lijnen tussen KempenPlus en andere partijen tijdens de warme overdracht zijn relatief kort.

Het is een relatief nieuw proces zodat het belangrijk is om te leren van de ervaringen. Verder blijft het belangrijk om de korte lijntjes en goede samenwerking te behouden en waar nodig deze nog verder te verbeteren.

Concrete actiepunten zijn:

- Vaststellen van deze beleidslijn: Kempenplus stuurt aan op deelname aan inburgeringsactiviteiten en legt deze vast in een pre-PIP bij inburgeringsplichtigen die op de Buitenjan verblijven of op een AZC locatie. Indien statushouder gemotiveerd is voor PIP-beschikking kan deze worden afgegeven.
- We hebben oog voor het mentaal welbevinden van de inburgeraars, kijken wat ingezet kan worden om dit mentaal welbevinden te verbeteren en ook hoe we de doorverwijzing voor hulp kunnen verbeteren. In 2024 gaan we onderzoeken hoe we hier inzet op kunnen plegen.

⁵ Specifieke uitkering welke alleen aan het beoogde doel mag worden besteed. Niet gebruikte middelen moeten worden terugbetaald.

4. Evaluatie casusregie

4.1 Hoe verloopt de casusregie in de praktijk?

De brede intake en het PIP

De brede intake start eigenlijk al met de warme overdracht op het AZC. De vervolgspraak (verdere kennismaking) wordt bij KempenPlus in Bladel ingepland. Wanneer inburgeraars vanuit het AZC naar Bladel komen voor het kennismakingsgesprek, wordt aansluitend een leerbaarheidstoets ingepland zodat deze inburgeraars niet speciaal voor de toets nog een keer naar Bladel hoeven te komen. Wanneer de inburgeraar reeds in de gemeente woonachtig is, wordt dit bij voorkeur op een andere dag ingepland zodat ze wat ruimte krijgen om informatie te verwerken en zich voor te bereiden op de toets.

Voor de brede intake wordt CompetenSYS gebruikt. Een model dat alle leefgebieden uitvraagt, denk aan het opleidings- en arbeidsverleden, sollicitatievaardigheden, gezondheid, zowel lichamelijk als psychisch, thuissituatie, taalvaardigheden, vervoersmogelijkheden. De casusregisseur stemt de vragen af op de achtergrond en kennis van de inburgeraar.

Ter voorbereiding wordt een digitale link toegestuurd waarbij de inburgeraar al om informatie wordt gevraagd in de eigen taal. Het scheelt veel tijd als de inburgeraar daar vast zijn arbeidsverleden in opneemt. Het geeft de casusregisseur ook extra inzicht in bijvoorbeeld de digitale vaardigheden. Op basis van de brede intake en de uitslag van de leerbaarheidstoets wordt de inburgeraar aangemeld voor een intake bij een van de taalscholen. Het advies op basis van die intake wordt in principe gevolgd, bij twijfel wordt overlegd.

Vluchtelingenwerk en -hulp worden uitgenodigd voor alle intakes. In de praktijk lukt het niet voor de partners om altijd aan te sluiten.

Nadat het advies van school is ontvangen wordt het concept PIP voorbereid en met de inburgeraar tijdens een afspraak doorgenomen. Bij akkoord wordt het getekend. Soms zijn nog aanpassingen nodig voordat het getekend kan worden door de inburgeraar. De PIP beschikking bestaat uit een brief en een bijlage. In de brief staan de gekozen leerroute, deelname MAP/PVT, duur van inburgeringstermijn, uitleg over de mogelijkheden om eventueel van route te wijzigen en mogelijk de toekenning van reiskosten voor deelname aan het traject. Tevens wordt hierin aangegeven dat beschikkingen op grond van de Participatiewet eveneens deel uitmaken van het PIP. In de bijlage bij het PIP wordt een toelichting gegeven op de verschillende onderdelen.

Voortgang en handhaving

De overleggen zoals wettelijk voorgeschreven (een cadans van 3 maanden) worden gevoerd. In de praktijk vindt echter veel vaker overleg plaats met de inburgeraars. Bij het voortgangsgesprek wordt informatie opgehaald bij de taalschool of uit de portal van de school en eventueel vanuit Vluchtelingenwerk/hulp. De focus ligt op deelname/aanwezigheid, inzet, motivatie en voortgang. Wanneer de inburgeraar nog niet participeert, worden mogelijkheden richting participatie bekeken.

Na elk voortgangsgesprek krijgt de inburgeraar een brief toegestuurd waarin gemaakte afspraken staan en wordt bij een Z-route inzichtelijk gemaakt hoeveel lesuren en participatie uren al zijn volbracht en resterend, zodat de inburgeraar zelf inzicht heeft in zijn voortgang.

De inburgeraar ontvangt na aankomst in de gemeente een inburgeringsmap van KempenPlus. Een map waarin alle informatie verzameld kan worden rondom inburgering, zoals de PIP beschikking en brieven van KempenPlus en DUO. Ook zit in de map algemene informatie over inburgering in de eigen taal en een sociale kaart van de betreffende gemeente. De inburgeraars worden gevraagd om de map mee naar elk voortgangsgesprek te nemen, zodat de informatie ten allen tijde compleet is.

Wanneer een inburgeraar de afspraken die gemaakt zijn in de PIP niet nakomt, heeft KempenPlus de mogelijkheid om een boete op te leggen. KempenPlus gaat eerst in gesprek. Vervolgens worden er waarschuwingen uitgedeeld. Mocht dit ook niet werken, dan wordt een boete opgelegd. Inmiddels heeft KempenPlus twee boetes opgelegd aan een inburgeraar.

Een integrale benadering

De inburgeraar start eerst met zijn taaltraject. De PVT en MAP trainingen plant KempenPlus het liefst zo snel mogelijk in zodat de inburgeraar daarna kan starten met arbeidsparticipatie. Mocht een van deze trainingen te lang op zich laten wachten, dan wordt wel alvast gestart met arbeidsparticipatie. Er vindt structureel overleg plaats met Vluchtelingenwerk/hulp. De samenwerking met andere partijen wordt indien nodig opgezocht, zoals bijvoorbeeld WMO en jeugdhulp.

Casusregie en KempenPlus

Door zowel inburgering als participatie bij een en dezelfde persoon te beleggen is er voortdurend overzicht op alle trajecten waaraan de inburgeraar deelneemt of zou moeten deelnemen.

De kennis die de casusregisseur heeft met betrekking tot welke leerroute de inburgeraar volgt en de informatie die wordt verkregen vanuit de taalscholen, wordt gebruikt in het aanbieden en samenstellen van een passend aanbod vanuit de Participatiewet. Belangrijke informatie bij de inzet van participatie activiteiten

is het taalniveau van de inburgeraar, de mate van inzet en motivatie op school, in hoeverre de inburgeraar zijn afspraken nakomt.

Bij deelname aan de MAP training haalt de casusregisseur ook direct belangrijke informatie op met betrekking tot participatiemogelijkheden. Dit is waardevolle informatie voor het plaatsen van de inburgeraar in een vervolgvacature na afronding van de MAP training.

Gezinsmigranten

Gezinsmigranten zijn personen die naar Nederland komen om zich aan te sluiten bij een persoon met de Nederlandse nationaliteit. Gezinsmigranten van buiten de Europese Unie zijn inburgeringsplichtig.

Gezinsmigranten krijgen ook een brede intake en een PIP en worden tijdens hun inburgering ook begeleid door een casusregisseur van KempenPlus. Het grote verschil met reguliere asielstatushouders is, dat gezinsmigranten zelf het taalonderwijs kiezen en betalen. Omdat zij dit zelf moeten betalen, zien we dat gezinsmigranten over het algemeen kiezen voor zelfstudie of online cursussen vanwege de lagere kosten.

De ondertussengroep en ELIP

De groep inburgeraars die nog onder de oude Wet inburgering (2013) valt, wordt ook wel de ondertussengroep genoemd. Gemeenten kregen de taak om deze inburgeringsplichtigen goed te monitoren en te begeleiden om ervoor te zorgen dat zij hun inburgering tijdig kunnen afronden. Daarbij worden gemeenten gevraagd extra aandacht te besteden aan de inburgeraars die hun lening vrijwel hebben uitgeput maar hun inburgering nog niet hebben afgerond. Dit wordt ook wel de Einde Lening Inburgeringsplicht (ELIP) groep genoemd.

Bij de ingang van de nieuwe Wet inburgering gingen we ervan uit dat alle inburgeraars die vanaf 1 januari 2022 gingen inburgeren onder de nieuwe Wet inburgering zouden vallen. Dat bleek niet het geval. Het gevolg hiervan was dat de eerste helft van 2022 alsnog voornamelijk inburgeraars instroomden in de Kempen die onder de oude wet vielen en dus net een andere begeleiding vroegen dan de inburgeraars onder de nieuwe wet. We hebben vervolgens samen met KempenPlus afspraken gemaakt om deze groep wel alvast waar mogelijk in lijn met de nieuwe afspraken te gaan begeleiden.

Het aantal inburgeraars dat onder de ELIP groep valt is tot nu toe erg beperkt geweest. De gemeente Reusel-De Mierden heeft voor de invoering van de nieuwe Wet inburgering al een beleidslijn vastgelegd over hoe deze inburgeraars ondersteund kunnen worden. Voor de andere gemeenten is dat nu aan de orde.

4.2 Wat gaat goed?

- De combinatie van casusregisseur en participatiecoach blijkt een meerwaarde zoals vooraf bedacht.
- KempenPlus heeft korte lijnen met de verschillende samenwerkingspartners zoals vluchtelingenwerk/hulp, de taalscholen, het COA / De Buitenjan, andere gemeenten en met WMO loket, jeugdhulp, etc.
- KempenPlus ontwikkelt de werkwijze voortdurend door, op basis van ontwikkelingen, ervaringen en signalen uit de praktijk.
- KempenPlus heeft voor de casusregisseurs duidelijk uitgewerkte werkinstructies en structureel overleg waardoor er een uniforme aanpak is.

4.3 Aandachtspunten / wat kan beter?

- Een uitgangspunt van de Wet inburgering is dat inburgeraars meer regie hebben. Dit blijft een ingewikkeld thema, gezien statushouders ook niet altijd deze vaardigheden bezitten.
- Er vindt niet altijd een gezamenlijke brede intake plaats. Dit is wel de wens van alle partijen, maar soms lukt het agenda technisch niet. Het is fijn als het lukt omdat Vluchtelingenwerk/hulp daarmee ook alvast kennis kan maken met de inburgeraar en de inburgeraar kan ondersteunen. Als het niet lukt is dat geen ramp. Vluchtelingenwerk/hulp spreekt de inburgeraar na de brede intake ook nog heel vaak. De intake die Vluchtelingenwerk/hulp doet is in verschillende stapjes en kan toch niet worden toegevoegd aan de brede intake.
- Er zijn wachttijden voor de kinderopvang en er is een risico op een wachtlijst bij de neveninstroom.
- De samenwerking tussen KempenPlus en Vluchtelingenwerk Bladel liep niet soepel. Dit had gevolgen voor de uitvoering van de casusregie en het proces van de inburgeraar. De casusregie is een nieuw proces wat voor beide partijen in de samenwerking wennen is. De problemen zitten met name in de communicatie tussen personen en in meningsverschillen over dienstverlening. De samenwerking is sinds de invoering van de nieuwe wet langzaam steeds verder onder druk komen te staan. In het eerste kwartaal van 2024 hebben daarom verschillende gesprekken plaatsgevonden. In deze gesprekken is opnieuw duidelijk besproken wie waarover gaat, welke taken op welke manier worden uitgevoerd, hoe wordt samengewerkt en waar signalen gedeeld kunnen worden. Ook wordt extra ingezet op periodieke casus-overleggen en intensievere afstemming over casuïstiek. De

verwachting is dat de samenwerking door deze inspanningen weer in goede orde kan worden voortgezet.

- Het lukt niet altijd om het PIP binnen 10 weken vast te stellen. Bijvoorbeeld vanwege drukte bij de taalscholen of niet op komen dagen van de inburgeraar. Wanneer kinderopvang nog niet is geregeld, wordt het PIP overigens al wel vastgesteld. Wel wordt dan in de PIP benoemd dat inburgeraar nog niet met taallessen kan starten vanwege problemen met kinderopvang. De overheid heeft bepaald dat wanneer er minimaal 3 maanden zit tussen vaststellen PIP en het begin van de lessen er een mogelijkheid bestaat om extra tijd te krijgen (dit kan pas aangevraagd worden wanneer inburgeringstermijn minimaal 2,5 jaar is verstreken).
- De map die KempenPlus maakt voor alle inburgeraars kan op zich een goed instrument zijn maar leeft op dit moment nog onvoldoende bij de inburgeraars zelf volgens Vluchtelingenwerk/hulp. Daarnaast is het gewenst dat een inburgeraar direct zicht heeft op de voortgang van de verschillende onderdelen van zijn inburgering. Vluchtelingenwerk/hulp zou de map ook meer kunnen gebruiken. De partijen kunnen hier samen verdere afspraken over maken. Hiervoor is het ook goed om nog eens naar de PIP en bijlage te kijken. Inmiddels heeft KempenPlus al weer een aantal aanpassingen doorgevoerd en ontvangen de inburgeraars ook bij het voortgangsgesprek een actueel overzicht.
- Het maken van een begroting voor de formatie van casusregisseurs is lastig in te schatten gelet op de hoge taakstellingen maar lage instroom. Inmiddels is door alle gemeenten een inschatting gemaakt van de verwachte werkelijke instroom voor 2024, waardoor een gerichtere inschatting kan worden gemaakt van de benodigde capaciteit.
- Doordat veel gezinsmigranten kiezen voor zelfstudie of online onderwijs verloopt de taalontwikkeling bij deze groep niet altijd even goed. Ook kan KempenPlus niet handhaven op intensiteit en inzet wat het lastig maakt om deze groep goed te begeleiden. Het zou goed zijn als gezinsmigranten periodiek een taaltoets zouden moeten doen, om aan te tonen dat er voortgang is, of om aan te tonen dat ze een bepaald niveau hebben behaald.
- Regelmatig kan niet gestart worden met het PIP doordat een inburgeraar psychische klachten ervaart als gevolg van zijn/haar persoonlijke situatie.
- Er dient aandacht te zijn voor maatschappelijke participatie zowel bij casusregie als bij Vluchtelingenwerk/hulp. Het weghalen van drempels, zowel bij de inburgeraar als maatschappij. Dit is ook een punt van aandacht voor de inclusie agenda. Het is van belang om andere organisaties ervan bewust te (blijven) maken, zodat ze open staan voor andere doelgroepen. Bekend maakt bemind.
- Niet elke gemeente heeft afspraken gemaakt over de begeleiding van inburgeraars uit de ELIP groep. Daarnaast heeft KempenPlus deze inburgeraars ook alleen in beeld als ze een bijstandsuitkering ontvangen.

4.4 Conclusies en vervolgacties

De casusregie verloopt goed. De combinatie van casusregisseur en participatiecoach is een meerwaarde. Daarnaast wordt de statushouder nu planmatig en proactief begeleid in de stappen naar inburgering. De samenwerking tussen KempenPlus en VluchtelingenWerk Nederland verloopt goed. Aan de samenwerking tussen Vluchtelingenwerk Bladel en Kempenplus wordt gewerkt om deze verder te herstellen en te versterken. Casusregie is een nieuw proces en daarom is het belangrijk om te leren van de ervaringen.

Concrete actiepunten zijn:

- KempenPlus bekijkt hoe het PIP leesbaarder gemaakt kan worden voor de inburgeraar.
- Ook bekijkt KempenPlus hoe ze de inburgeraar nog meer inzicht kan geven in de voortgang van de inburgering, zodat de inburgeraar meer eigenaarschap ervaart.
- De samenwerking tussen Vluchtelingenwerk Bladel en Kempenplus krijgt extra aandacht om deze te verbeteren voor een goede afstemming en sluitende dienstverlening aan de inburgeraars van de gemeente Bladel.
- We hebben oog voor het mentaal welbevinden van de inburgeraars, kijken wat ingezet kan worden om dit mentaal welbevinden te verbeteren en ook hoe we de doorverwijzing voor hulp kunnen verbeteren. We onderzoeken ook wat casusregisseurs nodig hebben om dit onderwerp meer aandacht te geven.
- We hebben oog voor het risico op wachtlijsten in de neveninstroom en bezinnen ons eventueel op maatregelen.
- Elke gemeente zorgt ervoor dat de middelen beschikbaar zijn om de ELIP groep goed en tijdig te kunnen ondersteunen bij hun inburgering. We maken voor de uitvoering afspraken met KempenPlus, Vluchtelingenwerk/hulp en taalscholen.

5. Evaluatie maatschappelijke begeleiding

5.1 Hoe verloopt de maatschappelijke participatie in de praktijk

Vluchtelingenwerk/hulp heeft veelvuldig contact met de inburgeraars. De maatschappelijke participatie activiteiten die een inburgeringsplichtige gaat doen, vloeien niet voort uit het PIP met uitzondering van het PVT. Vluchtelingenwerk is van plan om de andere activiteiten in een persoonlijk plan vast te leggen. Denk aan het taalcafé, koffieuurtje voor moeders, deelname sportvereniging. KempenPlus heeft een document gemaakt dat de inburgeraar kan laten ondertekenen bij deelname aan maatschappelijke participatieactiviteiten zodat deze uren vastgelegd worden en meegeteld in de uren. KempenPlus houdt hiermee bij hoeveel uren maatschappelijke participatie gemaakt worden die mee tellen voor de inburgeringsuren.

Er is in alle Kempengemeenten een zeer divers aanbod aan activiteiten in de gemeenten waar inburgeraars aan kunnen deelnemen, zoals bijvoorbeeld aanbod dat vanuit de bibliotheek wordt georganiseerd: het taalcafé, klik en tik cursussen, voorleesuur etc. Ook deelname aan sportverenigingen, muziek- en dansverenigingen behoren tot maatschappelijke participatie. Daarnaast biedt Vluchtelingenwerk Bladel een uitgebreid aanbod aan activiteiten die zij zelf organiseert voor de inburgeringsplichtigen. Het aanbod van Vluchtelingenwerk aan extra activiteiten is beperkt, met name vanwege een gebrek aan vrijwilligers.

Financiële zelfredzaamheid

De regiefunctie op de financiële zelfredzaamheid ligt bij Vluchtelingenwerk/hulp. Het is nu geen onderdeel van de brede intake en PIP. De ervaring wordt gedeeld dat het goed zou zijn om financiële zelfredzaamheid wel integraal onderdeel te laten uitmaken van de brede intake en PIP. Het is op die manier voor de statushouder een middel om alle activiteiten en inspanningen rondom zijn of haar inburgering overzichtelijk in beeld te hebben. Ook de koppeling met financieel ontzorgen is hierbij van belang, zodat duidelijk is wanneer welke verantwoordelijkheden en acties van de statushouder worden verwacht in het kader van de financiën. Er zijn signalen dat er een spanningsveld is tussen financieel ontzorgen en de overgang naar financiële zelfredzaamheid; heldere afspraken zijn hierbij essentieel.

Vluchtelingenwerk/hulp zetten beiden flink in op de financiële zelfredzaamheid tijdens de frequente afspraken die zij hebben met de statushouders (in de eerste periode wekelijks). Er wordt een budgetoverzicht gemaakt samen met de inburgeraar om inkomsten en uitgaven helder in beeld te krijgen. De gemeenten Bergeijk en Reusel-De Mierden maken gebruik van het aanbod van de training Eurowijzer van Vluchtelingenwerk. De gemeenten Bladel en Eersel niet. De meeste statushouders kunnen deze training volgens Vluchtelingenwerk goed gebruiken (met uitzondering van inburgeraars die het eerste spoor volgen: de meest lichte ondersteuning). De inburgeraars volgen deze training in hun eigen taal. Vluchtelingenwerk Bladel behandelt het thema financiën regelmatig in de trainingen die zij op een vaste inloopavond aanbieden. Wekelijks wordt een ander onderwerp behandeld, waarbij regelmatig externe gastsprekers komen.

Startpunt geldzaken is een website die voor alle inwoners (dus ook voor inburgeraars) beschikbaar is. Startpunt geldzaken wordt nauwelijks gebruikt door Vluchtelingenwerk/hulp. Het sociaal raadsliedenwerk wordt ingeschakeld wanneer de casus dusdanig ingewikkeld is, dat deze niet door Vluchtelingenwerk/hulp afgehandeld kan worden. Die samenwerking verloopt goed. De bedoeling was om de thuisadministratie in te zetten als na afloop van de eerste zes maanden blijkt dat een inburgeraar nog meer ondersteuning nodig heeft; eerder is afgesproken dat de vrijwilliger van thuisadministratie gekoppeld zou worden aan een vrijwilliger van VluchtelingenWerk, in ieder geval in de eerste contacten. Dat is nog niet gebeurd.

In 2024 gaat de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid onderzoek laten uitvoeren naar de manieren waarop statushouders op dit moment financieel worden begeleid en wat daarin de werkzame elementen zijn. Zodra de resultaten hiervan bekend zijn, wordt gekeken welke lessen we hier lokaal uit kunnen trekken.

Participatieverklaringstraject (PVT)

Nadat het eerste jaar van de nieuwe Wet inburgering flink is ingezet op een Kempisch aanbod van de participatieverklaringstrajecten wordt het nu weer in alle gemeenten afzonderlijk georganiseerd. Inburgeraars in Reusel-De Mierden en Bergeijk nemen deel aan een regionaal aanbod van VluchtelingenWerk in Eindhoven. De inburgeraars worden ingedeeld in taalgroepen. In Bladel organiseert Vluchtelingenwerk Bladel periodiek zelf een PVT traject als er weer voldoende kandidaten zijn.

Maatschappelijke begeleiding

Het doel van de maatschappelijke begeleiding is het vergroten en bevorderen van zelfredzaamheid en participatie in de samenleving. De uitvoering van de maatschappelijke begeleiding verloopt lokaal zoals voorheen ook gebeurde.

Als statushouders naar een eigen woning verhuizen, staan zij er vaak alleen voor. Zij hebben nog geen netwerk, spreken de taal niet (voldoende) en moeten ontzettend veel regelen. Goede begeleiding is in deze eerste periode dan ook van essentieel belang.

Maatschappelijke begeleiders helpen bij regelwerk, zoals het afsluiten van verzekeringen, hulp bij documenten, openen van een bankrekening en inschrijven bij een dokter en tandarts. Ook wordt veel aandacht besteed aan het vergroten van het sociale netwerk door kennismaking met de burens en lokale (maatschappelijke) organisaties, zoals buurthuizen, vrijwilligersorganisaties, bibliotheken en verenigingen. Ook worden er allerlei activiteiten georganiseerd om meer te leren over de Nederlandse maatschappij, zoals excursies bij lokale ondernemers en themabijeenkomsten.

5.2 Wat gaat goed?

- De lokale maatschappelijke begeleiding door VluchtelingenWerk/hulp. Het zijn bekende gezichten voor de inburgeraars. Deze personen kennen de gemeenten en het aanbod goed. De lijntjes met alle partijen zijn kort.
- Het zelf kunnen organiseren van de participatieverklaring, dat heeft toch de voorkeur van partijen. Voor Reusel-De Mierden en Bergeijk vanwege de mogelijkheid voor inzet van taalgroepen. Voor Bladel vanwege het lokale aanbod.
- Het beleid omtrent het inrichtingskrediet is verbeterd. De inhoudelijke aandachtspunten zijn al verwerkt in de nieuwe regeling bijzondere bijstand die in januari door de colleges in de Kempen wordt vastgesteld.

5.3 Aandachtspunten / wat kan beter?

- Financiële zelfredzaamheid is een van de belangrijkste zaken om problemen te voorkomen. Het is en blijft belangrijk dat hier veel aandacht voor is. Financiële zelfredzaamheid en financieel ontzorgen moeten hand in hand gaan. Een goede afstemming hierover met KempenPlus, VluchtelingenWerk/hulp en Maatschappelijke Dienstverlening is belangrijk; het is voor KempenPlus niet altijd duidelijk wat VluchtelingenWerk/hulp hierin precies betekent. Gelet hierop is aandacht in de PIP voor de financiële zelfredzaamheid en welke ondersteuning een statushouder daarvoor nodig heeft het overwegen waard.
- Het geeft statushouders meer inzicht als de uitkeringsspecificaties maandelijks worden verstuurd en duidelijker wordt gemaakt wat hiervan wordt ingehouden voor de inburgeraar en hoe lang nog. KempenPlus werkt toe naar een digitaal systeem, maar dit heeft tijd nodig om te implementeren.
- Het inrichtingskrediet wordt regelmatig niet op tijd verstrekt. Ook al wordt het met prioriteit opgepakt door de afdeling Maatschappelijke Dienstverlening, dan is het vaak nog niet snel genoeg voor de statushouder. De inburgeraars hebben namelijk slechts twee weken om het huis in te richten en erin te trekken.
- We hebben nog weinig ervaring met de invulling van maatschappelijke participatie bij de Z-route vanwege het lage aantal statushouders in de Z-route.
- Doorverwijzingen naar trainingen financiële zelfredzaamheid en het opstarten van deze trainingen hebben lang op zich laten wachten. Inmiddels lopen deze trajecten goed. Er is nog onvoldoende zicht of de inburgeraars tijdig starten en in hoeverre eventuele aandachtspunten of leerdoelen worden opgevolgd.

5.4 Conclusies en vervolgacties

De maatschappelijke begeleiding verloopt goed in alle gemeenten. Dit is natuurlijk geen nieuw proces, het is een kerntaak die VluchtelingenWerk/hulp al jaren uitvoert. De lokale contactpersonen zijn bekende gezichten voor de inburgeraars; deze personen kennen de gemeenten heel goed en daarmee ook het aanbod. De lijntjes met alle partijen zijn kort.

Concrete actiepunten zijn:

- VluchtelingenWerk/hulp ondersteunt de inburgeraar bij financiële redzaamheid. KempenPlus evalueert dit met VluchtelingenWerk/hulp ten behoeve van de input voor voorgangsgesprekken en of meer begeleiding gewenst is. We organiseren een overleg met KempenPlus en daarna met VluchtelingenWerk/hulp om nadere afspraken te maken over het onderdeel financiële zelfredzaamheid. We bespreken dan of financiële zelfredzaamheid wel of niet wordt toegevoegd aan het PIP en welk aanbod nodig is voor elke inburgeraar.
- Het monitoren van invulling van participatie (arbeid en maatschappelijk) voor statushouders in de Z-route.

- We hebben extra aandacht voor maatschappelijke participatie voor alle inburgeringsplichtigen zowel vanuit het perspectief van de inburgeraar als vanuit de samenleving. We gaan inzetten op acties om draagvlak onder inwoners voor inburgeraars te vergroten en daarmee participatie te vergroten.
- We bekijken in overleg met alle partijen hoe we ervoor kunnen zorgen dat het inrichtingskrediet of een voorschot daarvoor sneller aan de inburgeraar wordt overgemaakt.
- KempenPlus bekijkt hoe zij de inburgeraars maandelijks inzicht kan geven in hun uitkering en zorgt dat op de specificatie bondig en duidelijk wordt benoemd wat wordt ingehouden en waarvoor.

6. Evaluatie arbeidsparticipatie

6.1 Hoe verloopt arbeidsparticipatie in de praktijk

KempenPlus zet direct in op dualiteit: leren en werken (taalstages, werkstages, vrijwilligerswerk of evt. betaald werk). Er wordt nu in vergelijking met de 'oude wet' eerder ingezet op deze beide sporen.

De insteek is te starten met de Module Arbeidsmarkt Participatie (MAP). Dit heeft als doel om inburgeraars kennis te laten maken en voor te bereiden op de stap naar de arbeidsmarkt. De MAP bestaat uit een praktijkelement van minimaal 40 uur en een theoretisch element, waar onder andere de thema's beroepsoriëntatie, werkcultuur, werknemerscompetenties en beroepsbeeld aan bod komen. Daarnaast geeft de MAP tevens een beeld van de motivatie en mogelijkheden van de inburgeraar tot participatie. Na afronding van de MAP wordt de inburgeraar begeleid naar werk. Wanneer arbeidsparticipatie niet direct ingezet kan worden, wordt de focus gelegd op participatie. Binnen KempenPlus is er altijd ruimte om werkervaring op te doen ook als taalvaardigheden nog niet of beperkt aanwezig zijn.

Module Arbeidsmarkt Participatie (MAP)

In de Kempengemeenten hebben tot nu toe 104 statushouders (2022: 21; 2023: 63; 2024: 20) de MAP afgerond. De MAP omvat nu 108 uren; 10 theoriedagen en 6 praktijkdagen. De theoriedagen worden verzorgd door de trainers van KempenPlus. Deze trainers zijn ook participatiecoach. De praktijkdagen worden bij voorkeur extern ingevuld, maar de praktijk leert dat de Nederlandse taalvaardigheden hiervoor vaak nog te beperkt zijn. Wanneer een externe plaatsing niet mogelijk is, is er altijd ruimte intern bij KempenPlus. Bij de interne plaatsingen worden de deelnemers wekelijks gevolgd en gaan ze aan de slag met praktijkopdrachten (werkboekjes). Ook tijdens de MAP wordt ingestoken op dualiteit. Een belangrijk doel is bijvoorbeeld ook het leren van taal in relatie tot werk, door het maken van praktijkopdrachten. Voor de start van elke praktijkdag krijgen inburgeraars opdrachten die zij moeten maken (alleen of samen met een collega). Opdrachten gericht op het vergroten van de woordenschat en het oefenen met de Nederlandse taal, bijvoorbeeld een opdracht om jezelf voor te stellen aan andere collega's.

Eindgesprek MAP

De MAP wordt voor alle deelnemers afgesloten met een verplicht eindgesprek. Het eindgesprek betreft een reflectie van deelname aan de MAP training en het formuleren van leerdoelen voor het verdere proces naar participatie. In sommige gevallen wordt inburgeraars de mogelijkheid gegeven om zonder de MAP training de MAP af te ronden. In deze gevallen biedt KempenPlus de inburgeraar een MAP gesprek aan in plaats van een MAP training. In dit gesprek toetst KempenPlus de benodigde vaardigheden en of ze de verplichte 40 praktijkuren hebben gemaakt. Wanneer dit het geval is, wordt de MAP met dit gesprek en eindverslag/advies afgerond.

Na de MAP vindt er een warme overdracht plaats met de participatiecoach, de trainer en de kandidaat, waarna de participatiecoach gaat inzetten op participatie. Hierbij wordt in eerste instantie naar de wensen, vaardigheden en mogelijkheden van de deelnemers gekeken. Op basis hiervan wordt bijvoorbeeld ingezet op een (of een combinatie van) werkervaringsplaats, taalstage, vrijwilligerswerk, een aanvullende cursus, een proefplaatsing of een betaald dienstverband.

De wens is om iedereen die intern bij KempenPlus aan de slag gaat te kunnen koppelen aan een taalbuddy. In dit praktijk wordt dit al ingezet, maar dit vraagt nog om ontwikkeling. Wanneer het een plaatsing bij een reguliere werkgever betreft, kan KempenPlus het verzoek om een taalbuddy neerleggen bij de werkgever of eventueel een taalcoachingstraject inzetten.

In de praktijk is het niet altijd mogelijk om iets te vinden in de branche waar deelnemer graag aan de slag wil. Voor KempenPlus is het dan van belang om te kijken naar een werkplek waar ontwikkeling mogelijk is. Ontwikkeling op basis van vaardigheden of taal. Er is altijd een mogelijkheid om bij KempenPlus werkzaam te blijven totdat externe plaatsing mogelijk is. De mogelijkheden binnen KempenPlus liggen onder andere op het vlak van productie (zoals elektro, montage, grafische afdeling, metaal), facilitair, catering en groenvoorziening.

Voor inburgeraars met de Z route is participatie een onderdeel van hun inburgeringsplicht. Ze moeten 800 uur participeren en de onderverdeling tussen arbeidsparticipatie en maatschappelijke participatie vindt plaats op basis van maatwerk. De inburgeraars met de B1 route hoeven niet te participeren als onderdeel van hun inburgering maar ze moeten participeren vanuit de Participatiewet mits ze een uitkering krijgen.

De gezinsmigrant

De gezinsmigrant krijgt ook MAP. Voor de meesten is dat de MAP training en voor een enkeling is dat het MAP gesprek. Vanuit de Participatiewet is er geen verplichting, dus met registratie als niet-uitkeringsgerechtigde (NUG-ger) is wel ondersteuning richting werk mogelijk.

6.2 Wat gaat goed?

- Er kan nu sneller ingezet worden op werk, doordat inburgeraars al vroeg in beeld is en mogelijkheden worden verkend. Volgens VluchtelingenWerk Nederland is nu meer aandacht voor participatie naar betaald werk bij inburgeraars. Dit wordt bijvoorbeeld zichtbaar bij vrouwelijke statushouders. Het doel waar met statushouder naar toegewerkt wordt, is nu veel duidelijker.
- Er zijn korte lijnen tussen trainers MAP en participatiecoaches. De MAP geeft de participatiecoach ook een beeld over de mogelijkheden tot participatie.
- De lijnen tussen VluchtelingenWerk en KempenPlus zijn kort.
- Met de huidige training geven we de inburgeraars een goede basis aan kennis en vaardigheden mee om hierna zelf te kunnen participeren en waarna de participatiecoach of casusregisseur verder aan de slag kan met eventuele nog aanwezige leerdoelen. De MAP training wordt op twee taalniveaus aangeboden; een training voor de groep A0 - A2 met als moedertaal Arabisch (trainer spreekt Arabisch of er een tolk aanwezig) en een training A1+/A2 of in het Engels. Hierdoor kan iedereen de MAP goed volgen en is de leeropbrengst groot.
- Met de inzet van praktijkopdrachten tijdens de praktijkdagen van MAP kan nu beter ingezet worden op het vergroten van taalvaardigheden (op de werkvloer).
- Binnen KempenPlus altijd ruimte om werkervaring op te doen ook als taalvaardigheden nog niet of beperkt aanwezig zijn.
- Positieve reacties van inburgeraars.

6.3 Aandachtspunten / wat kan beter?

- Op dit moment wordt een deel van de MAP stages intern bij KempenPlus ingevuld. De wens is om meer mensen extern te plaatsen voor de MAP stage. Beleidsmatig zien we voordelen in de plaatsing bij een reguliere werkgever in het kader van de voorbereiding op de stap naar de arbeidsmarkt, kennismaking met de Nederlandse arbeidsethos en het leren van taal gericht op werk. Daarnaast draagt externe plaatsing bij onze Kempische bedrijven eraan bij dat er meer tolerantie en inclusie is voor de doelgroep inburgeraars. Dit is tevens een belangrijk speerpunt om toekomstige arbeids- en maatschappelijke participatie kansrijker te maken. Het blijkt echter lastig voor externe bedrijven om een ervaringsplek aan te bieden aan inburgeraars die de taal niet voldoende vaardig zijn. Het inzetten op taalcoachingstrajecten op de werkvloer is een mogelijkheid die KempenPlus kan bieden om de drempel voor deze bedrijven te verlagen. Het realiseren van meer externe plaatsingen, kost capaciteit en inzet om in gesprek te gaan met lokale bedrijven; en hen voor te lichten, te stimuleren en te ondersteunen om deze MAP stages aan te bieden.
- Het is voor inburgeraars niet altijd duidelijk waarom zij de MAP dienen te volgen. Het idee van de nieuwe wet is direct inzetten op dualiteit (wanneer mogelijk). De MAP geeft de deelnemers de basisvaardigheden mee, waardoor het inzetten op dualiteit sneller kan. De training wordt aangeboden in het Arabisch of wanneer het taalniveau voldoende genoeg is om de training te kunnen volgen. Deelnemers worden nog niet in de training geplaatst wanneer ze inhoudelijk de training niet kunnen volgen. KempenPlus erkent dat het bij aanvang van de training niet altijd duidelijk voor de deelnemers wat de training precies inhoudt. KempenPlus besteedt daarom tijdens de eerste bijeenkomst veel tijd om dit goed uit te leggen.
- De kosten van de MAP worden nog niet apart in beeld gebracht ten behoeve van de SPUK inburgering.
- Er is weinig zicht op bedrijven die werk bieden aan deze doelgroep en hun ervaringen. Hier liggen kansen om te leren van hun ervaringen en anderen te inspireren bij succesverhalen.
- KempenPlus is nog op zoek naar een goede manier om ook de deelnemers die extern geplaatst worden, opdrachten mee te geven en wekelijks samen te evalueren.
- Vervoer naar KempenPlus blijft voor Bergeijk een uitdaging. Er zijn in Bergeijk nu een aantal statushouders die zelf kunnen rijden. KempenPlus heeft nu een busje dat voor dit soort trajecten ingezet kan worden. In eerste instantie voor de duur van 6 weken en daarna moet er naar een andere structurele oplossing gezocht worden. Maar dit helpt inburgeraars wel over de drempel om te starten.
- Volgens VluchtelingenWerk Bergeijk en Reusel-De Mierden wisselt de intensiteit van begeleiding per statushouder. Dit zou mogelijk te wijten zijn aan een te volle caseload van participatiecoaches. Dit heeft soms als gevolg dat statushouders niet op niveau geplaatst worden. Volgens KempenPlus is dit mogelijk te wijten aan verschil in begeleiding van inburgeraars die onder de oude versus de nieuwe Wet inburgering vallen. De aanpak van de inburgeraars die onder de nieuwe wet vallen is uniform.
- Het is voor statushouders niet altijd financieel lonend om de stap naar betaald werk te zetten, gezien toeslagen bijvoorbeeld komen te vervallen.

- De demissionair minister heeft een aantal (beginnende) programma's ingesteld om statushouders nog sneller aan het werk te krijgen. Een aantal gemeente is bijvoorbeeld gestart met startbanen. Daarnaast wordt er een werkgeverssubsidie ingesteld.

6.4 Conclusies en vervolgacties

Met de huidige MAP training geven we de inburgeraars een goede basis aan kennis en vaardigheden mee om hierna zelf te kunnen participeren en waarna de participatiecoach of casusregisseur verder aan de slag kan met eventueel nog aanwezige leerdoelen. Er kan nu sneller ingezet worden op werk, doordat de inburgeraar al vroeg in beeld is en er ingezet wordt op een duaal traject, gericht op zowel taalontwikkeling als arbeid. Wel merken we dat de inzet van trajecten nog meer dan we zouden willen intern binnen Kempenplus worden aangeboden. Er is weinig zicht op bedrijven die werk aanbieden aan de doelgroep en hun ervaringen en Kempenplus is nog zoekende naar goede manieren om de trajecten voor deelnemers die extern zijn geplaatst vorm te geven. Aanvullende inzet op het werven van bedrijven die open staan voor plaatsingen vanuit de doelgroep inburgering zou kunnen helpen om het aantal externe plaatsingen en daarmee een meer inclusieve benadering te stimuleren.

Concrete actiepunten zijn

- Er is de wens om meer inburgeraars extern te plaatsen voor het praktischelement van de MAP en/of vervolgtrajecten gedurende de weg naar arbeidsparticipatie.
- De demissionair minister heeft een aantal (beginnende) programma's ingesteld om statushouders nog sneller aan het werk te krijgen. Een aantal gemeenten is bijvoorbeeld gestart met startbanen. Daarnaast wordt er een werkgeverssubsidie ingesteld. We volgen deze ontwikkelingen nauwgezet.

7. Evaluatie leerroutes

7.1 Hoe verlopen de leerroutes in de praktijk

Z route

De Z route is op basis van de aanbesteding belegd bij Stavoor. Met Stavoor is een overeenkomst afgesloten tot 1 januari 2026. In de overeenkomst is vastgelegd dat de lessen worden verzorgd op een locatie van KempenPlus.

B1 route

De B1 route is op basis van de aanbesteding belegd bij Werkvloertaal. Met Werkvloertaal is een overeenkomst afgesloten. Deze overeenkomst loopt tot 1 januari 2026 (met de optie voor een verlenging tot uiterlijk 31 december 2027). Het taalonderwijs wordt aangeboden vanuit een centrale locatie in Eindhoven, die goed bereikbaar is met het openbaar vervoer. Er zijn twee leerprofielen: leerprofiel hoge leerbaarheid (hogere opleiding en/of hoge leerbaarheid en/of sneller leertempo vergelijkbaar met MBO 2 of hoger en lage leerbaarheid (lagere opleiding en/of lage leerbaarheid en/of langzamer leertempo).

Onderwijsroute

De gemeente Eindhoven heeft mede namens de Kempengemeenten de volgende contracten afgesloten:

1. Met het Koning Willem I College voor het MBO tot en met 31-12-2023
2. Met Fontys Tilburg voor het HBO tot en met 29-02-2024
3. Met Tilburg University voor WO: Tilburg University tot en met 29-02-2024

Om de dienstverlening te continueren zijn de contracten door middel van een overbruggingsovereenkomst verlengd tot en met 1 augustus 2024. Daarnaast wordt separaat een nieuwe aanbesteding opgesteld en uitgevoerd door gemeente Eindhoven waar we bij kunnen aansluiten.

7.2 Inzicht in aantal deelnemers

Aantallen in de Kempen

Voor invoering van de nieuwe Wet inburgering hebben we een schatting gemaakt van de verdeling van de asielstatushouders over de verschillende leerroutes in de Kempengemeenten. Deze zie je terug in de eerste tabel. In de tweede tabel zie je de werkelijke instroom in 2022 en 2023 in onze gemeenten. Hieruit blijkt vooral een lagere instroom in de Z route en de onderwijsroute tegenover een hogere instroom in de B1 route dan vooraf verwacht.

Schatting Kempengemeenten & KempenPlus van de verdeling inburgeringsplichtigen over leerroutes	
Leerroutes	Asielstatushouders
Z-route	50%
Onderwijsroute	11%
B1-route	39%
Totaal	100%

Verdeling inburgeringsplichtigen over leerroutes in Bladel, Bergeijk en Reusel-De Mierden				
Leerroutes	Asielstatushouders	Gezins- en overige migranten	Asielstatushouders	Gezins- en overige migranten
Z-route	19	2	32%	10%
Onderwijsroute	2	0	3%	0%
B1-route	38	19	64%	90%
Totaal	59	21	100%	100%

Gemeente	Bergeijk	Bladel	Reusel-De Mierden	Totaal
Z-route	5	10	6	21
Onderwijsroute	1	1	0	2
B1-route	19	21	16	56
Totaal	25	32	22	79

7.3 Wat gaat goed?

Algemeen

- Alle subonderdelen van de onderwijsroute hebben een aanbieder.
- B1 route kent een hogere instroom dan ingeschat, wat mogelijk als gevolg heeft dat inburgeraars op een hoger niveau uitstromen in vergelijking met de 'oude wet' (lees: A2-niveau).
- KempenPlus is tevreden over de communicatie met de taalaanbieders.
- Er is een (landelijk) tekort in de kinderopvang, waardoor inburgeraars niet altijd kunnen starten met hun leerroute. De B1 route biedt hierbij wel mogelijke oplossingen doordat zij op verschillende momenten onderwijs aanbieden, waardoor partners beiden mogelijk deel zouden kunnen nemen.
- Landelijk is sprake van een tekort aan NT2-docenten. Dit is bij onze aanbieders niet het geval.

Stavoor

- Vluchtelingwerk/hulp is (zeer) tevreden over de samenwerking met Stavoor. Er is bij docenten een hoge mate van betrokkenheid bij de inburgeraar.
- KempenPlus is over het algemeen tevreden over de samenwerking. Er zijn korte lijnen, duidelijke communicatie, snelle opvolging na aanmelding en zicht op de presentie.
- KempenPlus is voor zover bekend tevreden over de communicatie naar de inburgeraar.
- Stavoor heeft vaste dagen, waardoor combinaties met andere producten inburgering makkelijker gemaakt kan worden.

Werkvloertaal

- Werkvloertaal heeft op verschillende dagdelen aanbod. Zij hebben inmiddels ook een aanbod in de avonden en weekend.
- KempenPlus is tevreden over de samenwerking. Er zijn korte lijnen. De communicatie en evaluaties verlopen soepel.
- KempenPlus sluit aan bij de evaluaties van inburgeraars.
- Tevredenheid KempenPlus over de portal: trajectplannen zijn goed inzichtelijk.

Onderwijsroute

- De ervaringen hiermee zijn nog beperkt, vanwege de beperkte instroom.
- Over het algemeen is men tevreden over de samenwerking en communicatie. Er wordt gecommuniceerd over de voortgang van de inburgeraar. Ook voor start van het programma wordt er duidelijke informatie verstuurd.
- Het Taalschakeltraject wordt geïnspecteerd door de onderwijsinspectie. De onderwijsinspectie heeft onlangs een onderzoek gedaan en deze heeft de Universiteit Tilburg glansrijk doorstaan.

7.4 Aandachtspunten/ wat kan beter?

Algemeen

- Er is onvoldoende zicht op de kwaliteit dan wel inhoud van de leerroutes. Lesinhoud is voor KempenPlus nog beperkt zichtbaar, bijvoorbeeld thema's of wijzigingen in het aanbod
- KempenPlus ontvangt het signaal dat de kosten voor taalonderwijs voor gezinsmigranten (die het taalonderwijs zelf moeten bekostigen) erg hoog zijn en dat dit een belemmering is voor de inburgering.
- Het ontbreekt aan digitaal onderwijs bij aanbieders.
- Aanbod van taalonderwijs van inburgeraars die buiten de regio verblijven is lastig. In hoeverre is online aanbod mogelijk en wenselijk?
- De kans bestaat dat inburgeraars van de Buitenant de leerroute volgen en op een later moment ontkoppeld worden van de gemeente. Dit risico nemen wij graag voor lief. We vinden het belangrijk om mensen ondersteuning aan te bieden zodat ze zo snel mogelijk kunnen starten, verveling/depressie kan veel grotere problemen veroorzaken.
- Het wijzigen van leerroute vraagt om aandacht; bijvoorbeeld de overstap van de B1 naar de Z-route. Deze inburgeraars hebben weinig tijd om nog te kunnen voldoen aan de 800 uur taalnorm.

Stavoor

- Stavoor heeft geen aanbod in de avonden. De vraag is of hier behoefte aan is.
- De locatie van Stavoor is voor klanten van gemeente Bergeijk en kernen van Eersel lastig met het openbaar vervoer te bereiken, wat bemoeilijkt wordt door school- en opvangtijden van kinderen. In Bergeijk rijden statushouders nu zelf, maar dit is kwetsbaar. KempenPlus heeft nu vervoer in de vorm een busje, dat tijdelijk ingezet kan worden naar Stavoor gedurende de eerste 6 weken. Daarna moet de inburgeraar zelf een oplossing zoeken, maar dit helpt inburgeraars wel over de drempel om te starten.

- Het ontbreekt aan een portal voor presentie om deze te allen tijde in te zien. De presentie wordt periodiek aangeleverd aan KempenPlus.

Werkvloertaal

- Er is bij KempenPlus onvoldoende zicht hoe er aandacht is voor dualiteit (lees: ook aandacht voor werk).
- Er ontstaan recent wachtlijsten, vooral van brugklas naar taalcarrousel. Werkvloertaal communiceert hier wel duidelijk over.
- Presentie per inburgeraar is lastig te verkrijgen.
- Inburgeraars uit Lage Mierde vinden de afstand naar Werkvloertaal erg ver.
- Werkvloertaal hanteert een groepsgerichte didactiek, waarin inburgeraars (op niveau) in groepsverband aan thema's werken, onder begeleiding van een docent en vrijwilligers; juist omdat dit beter aansluit het onderwijssysteem in Nederland. Veel inburgeraars zijn in het land van herkomst echter gewend aan een meer klassikale didactiek. Een aantal inburgeraars geeft in het interview aan hiervan hinder te ondervinden, omdat er niet continu begeleiding is van een docent. Ze weten bijvoorbeeld niet of het juiste antwoord wordt gegeven en voelen zich soms afgeremd doordat andere inburgeraars op een lager niveau acteren. Werkvloertaal gaat een aantal interventies instellen om dit aan te pakken: nog beter communiceren met en voorbereiden van statushouders over deze didactische aanpak in de brugklas, een instrument ontwerpen waardoor de inburgeraar nog beter zicht krijgt op zijn ontwikkeling en de ontwikkeling nog beter monitoren en klanten eerder afschalen (naar de Z-route). We blijven monitoren in hoeverre deze lesmethode leidt tot de gewenste effecten.
- Een tolk bij evaluatiegesprekken met name in de beginfase is soms wenselijk, om ook ervaringen met inburgeraar te kunnen bespreken.
- Werkvloertaal heeft inmiddels ook een aanbod waarbij een (kleine) groep inburgeraars kan doorstromen naar B2 niveau. Hiervoor dient een aparte overeenkomst te worden gesloten met de taalschool. Hier hebben we vooralsnog niet voor gekozen omdat het onduidelijk is of dit aanbod gefinancierd kan worden uit de specifieke uitkering die we hiervoor ontvangen van het rijk.

Onderwijsroute

- Er worden hoge eisen gesteld aan de MBO onderwijsroute. Een inburgeraar moet bijvoorbeeld leerritme hebben. Dit is soms niet het geval, maar vermogen en wens om te studeren is wel aanwezig.
- Onderwijsroute vereist apparatuur zoals een laptop.
- Afstanden naar aanbieder zijn fors.

7.5 Conclusies en vervolgacties

De daadwerkelijke instroom in de verschillende leerroutes wijkt af van de vooraf ingeschatte instroom; er is meer instroom in de B1-route en minder instroom in de Z-route en Onderwijsroute. Mogelijk komt dit door de leerbaarheidstoets die gebruikt wordt en niet toetst of je al kunt leren. Op basis van de ervaringen wordt nu ook steeds meer gekeken naar het onderwijs dat een inburgeraar al heeft genoten. Het kan daarom goed zijn dat de daadwerkelijke instroom in de verschillende leerroutes nog wat gaat wijzigen. Dit blijven we goed monitoren.

Er kunnen nog geen uitspraken gedaan worden over de opbrengsten van de organisatie van de nieuwe Wet inburgering in de leerroutes of dit daadwerkelijk leidt tot uitstroom van inburgeraars naar een hoger taalniveau. Partners van de gemeente, zoals VluchtelingenWerk/hulp en KempenPlus, zijn over algemeen tevreden over de samenwerking met de taalaanbieders. Er zijn duidelijke lijnen en wordt informatie met elkaar uitgewisseld over de voortgang. Gemeenten en samenwerkingspartners hebben minder zicht op de daadwerkelijke inhoud van het taalonderwijs.

Concrete vervolgacties zijn

- We zoeken naar mogelijkheden om de ervaren problemen met betrekking tot de bereikbaarheid van de leslocatie voor de Z-route te verminderen.
- Behoeftte aan avondonderwijs bij Stavoor blijven monitoren en inrichten als hier voldoende behoefte aan is.
- Onderzoeken in hoeverre digitaal onderwijs ingezet kan worden voor een kleine specifieke groep, zoals statushouders die buiten de regio in een AZC verblijven en gezinsmigranten (voor wie de kosten van de leerroute te hoog voor zijn). De B1 route kan ook gevolgd worden met enkel online onderwijs (dit is enkel van toepassing voor een kleine groep inburgeraars), maar op dit moment missen we hier een aanbod in.

- Door beperkte aantallen (lees: taakstelling) is destijds gekozen om de B1 route te beleggen bij de gemeente Eindhoven. Deze keuze wordt komend jaar opnieuw heroverwogen.
- Aansturen op periodiek overleg met Werkvloertaal en het monitoren in hoeverre deze lesmethode leidt tot de gewenste effecten.
- Aansluiten bij verlenging en nieuwe aanbesteding inkoop onderwijsroutes.
- Onderzoeken of B2 aanbod van Werkvloertaal in aanmerking komt voor financiering van het rijk en of dit een gewenste aanvulling is voor het aanbod aan inburgeraars.

8. Evaluatie financieel ontzorgen

8.1 Hoe verloopt het financieel ontzorgen in de praktijk

Wettelijke taak & ontwikkelingen

Inburgeringsplichtigen met een bijstandsuitkering moeten volgens de Participatiewet in de eerste zes maanden vanaf het recht op de uitkering worden ontzorgd. Doel van het ontzorgen is te voorkomen dat onzekerheid over de financiële positie in de beginfase van het inburgeringstraject afleidt van inburgering en om financiële problemen te voorkomen. Gemeenten betalen voor deze doelgroep de huur, de rekeningen voor gas, water en stroom en de verplichte zorgverzekering vanuit de bijstandsuitkering. Deze verplichting is vastgelegd in de Participatiewet. Daarnaast hebben gemeenten de taak om deze doelgroep te begeleiden naar financiële zelfredzaamheid. Deze begeleiding kent geen wettelijke eisen zodat gemeenten beleidsruimte hebben om dit zelf vorm te geven en te combineren met andere taken.

De praktijk laat echter zien dat financieel ontzorgen complex is in de uitvoering en niet altijd meerwaarde heeft. Uit verschillende onderzoeken kwam naar voren dat voor een deel van de doelgroep financieel ontzorgen zelfs averechts werkt, omdat zij al financieel vaardig zijn en meer onrust ervaren als gemeenten hun vaste lasten betalen vanuit hun bijstandsuitkering. Daarnaast heeft een deel van de inburgeraars meer profijt van andere vormen van ontzorgen, zoals het bieden van begeleiding bij financiële zelfredzaamheid. Maatwerk blijkt van groot belang en ontzorgen werkt alléén als er begeleiding aan gekoppeld is om financieel zelfredzaam te worden.

Het ministerie neemt de signalen over het financieel ontzorgen serieus en heeft daarom in een kamerbrief toegezegd het wetsonderdeel te herzien en vooruitlopend daarop tijdelijk een ruimere uitleg te geven aan het wetsartikel over financieel ontzorgen. Het doel van financieel ontzorgen wordt niet losgelaten, maar als blijkt dat er al meer zelfredzaamheid is, kunnen andere vormen van ondersteuning worden ingezet. Zo kan ondersteuning meer worden aangepast aan de individuele situatie van de statushouder.

Financieel ontzorgen in de praktijk

In de Kempen werd sinds 2023 al maatwerk geboden op het gebied van financieel ontzorgen. Aanleiding was dat de vaste lasten, met name vanwege hoge energieprijzen niet volledig ingehouden konden worden, omdat deze lasten hoger waren dan de bijstandsuitkering. Daarnaast werd gedeeld dat volledig ontzorgen in de eerste 6 maanden niet altijd een positieve bijdrage opleverde, dan wel averechts werkte voor de financiële zelfredzaamheid van onze inburgeraars. Bij de aanvraag van een uitkering wordt bekeken of klanten zelf in staat zijn om (een deel van) de vaste lasten te betalen en dus al (deels) financieel zelfredzaam zijn. Met betrokken begeleiding vanuit VluchtelingenWerk/hulp betalen deze mensen vervolgens zelf (een deel van) hun vaste lasten en worden dus niet standaard alle rekeningen voor hen betaald.

Er wordt gewerkt met een 'ja, tenzij' benadering, wat wil zeggen dat financieel ontzorgen standaard wordt toegepast, behalve als duidelijk blijkt dat de klant zelfredzaam genoeg is om zelf de vaste lasten te betalen. Dit gebeurt in samenspraak met de maatschappelijke partners die de maatschappelijke begeleiding verzorgen.

In de onderstaande tabel is een overzicht van financieel ontzorgen sinds de invoering van de Wet inburgering in 2022 en alleen de inburgeraars van de nieuwe wet worden meegeteld.

Gemeente	Bergeijk	Bladel	Reusel- De Mierden	Totaal	Totaal in %
Niet ontzorgd	2	2	2	6	16%
6 maanden	7	8	11	26	70%
Langer dan 6 maanden		5		5	14%
Totaal	9	15	13	37	100%

Bij de uitvoering van financieel ontzorgen zijn er verschillen zichtbaar tussen de gemeenten in regio. De gemeente Oirschot werkt bijvoorbeeld al in de praktijk met 'nee, tenzij benadering' vanwege de adviezen van de maatschappelijke partners. In de andere gemeenten wordt indien nodig maatwerk geleverd en worden de inburgeraars niet ontzorgd. In de gemeente Bladel vinden er meer verlengingen plaats en dit komt vanwege de adviezen van de maatschappelijke partners dat de inburgeraars meer tijd nodig hebben om financieel zelfredzaam te worden.

Communicatie en afspraken

Bij het toepassen van financieel ontzorgen, wordt een deel van de uitkering ingehouden en worden daar door de 'gemeente' de vaste lasten van betaald. Tijdens het intakegesprek met de inkomensconsulent wordt de zelfredzaamheid beoordeeld, waarin ook de input van Vluchtelingewerk/hulp wordt meegenomen. Wanneer het financieel ontzorgen eindigt, komt er een moment dat de klant weer een hoger bedrag op de rekening krijgt en zelf hiervan de rekeningen zal moeten gaan betalen. Dit is een cruciaal moment waar duidelijkheid over moet bestaan, goede communicatie over moet zijn en duidelijke afspraken over moeten worden gemaakt. In de praktijk merken we dat dit nog niet altijd goed verloopt, waardoor in sommige gevallen betalingsproblemen ontstaan. De communicatie en afspraken hierover zijn een aandachtspunt.

Vooraf is afgesproken dat inburgeraars maandelijks overzicht van de inhoudingen krijgen om bewustwording te vergroten en financieel zelfredzaamheid te vergroten, maar in de praktijk worden er geen maandelijkse overzichten verzonden. Door problemen in het systeem van KempenPlus kost het veel tijd en moeite om maandelijkse overzichten uit te draaien. Op dit moment krijgen de cliënten alleen een overzicht bij wijzigingen.

8.2 Wat gaat goed?

- Er wordt meer maatwerk geboden om aan te sluiten bij de eigen kracht van de klant. Klanten die zelf hun vaste lasten kunnen betalen, doen dit vanaf het begin zelf om te voorkomen dat zaken onnodig ingewikkeld worden gemaakt.

8.3 Aandachtspunten / wat kan beter?

- Er is een spanningsveld tussen ontzorgen en het zelf nemen van verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid. De stap van het ontzorgen naar het (weer) zelf betalen van de vaste lasten verloopt regelmatig niet soepel. Er wordt aandacht gevraagd voor de communicatie over dit moment en duidelijke afspraken over wat er van de klant verwacht wordt vanaf dit moment.
- Inzicht in financiële situatie voor de statushouders, waarbij ze elke maand een bericht krijgen van hun uitkering en de inhoudingen zodat het ook al veel beter tussen de oren komt in plaats van eenmalig en alleen bij wijzigingen.

8.4 Conclusies en vervolgacties

Er wordt door de gemeenten maatwerk verleend. Wegens signalen uit de praktijk en vooruitlopend op wettelijke aanpassingen hebben we noodgedwongen besloten om meer maatwerk toe passen bij financieel ontzorgen. Dit spreekt tevens de eigen kracht aan van de inburgeraar. De overgang van financieel ontzorgen naar het zelf voeren van een financiële huishouding is een kwetsbaar proces.

Concrete vervolgacties zijn:

- Een beleidslijn opstellen hoe om te gaan met financieel ontzorgen: ja tenzij vs nee tenzij.
- Onderzoeken hoe de overgang naar het zelfstandig voeren van een financiële huishouding verbeterd kan worden. Hiervoor een overleg initiëren tussen de betrokken partners specifiek voor dit onderdeel.

9. Evaluatie procesregie

9.1 Hoe verloopt de procesregie in de praktijk

De procesregie op inburgeren is een verantwoordelijkheid van de gemeenten. Dit is niet gericht op de individuele situatie maar gaat over het grotere, overkoepelende geheel. Wanneer bijvoorbeeld afspraken structureel niet door een taalaanbieder worden nagekomen is de procesregisseur verantwoordelijk voor het maken van verbeterafspraken, niet de casusregisseur. Een procesregisseur ziet er daarnaast op toe dat de samenwerking tussen de diverse partners soepel verloopt. Procesregie hoort bij de reguliere taken van de verantwoordelijke beleidsmedewerker bij de gemeente. Er bestaan verschillende overlegvormen: maandelijks ambtelijk overleg met beleidsambtenaren gemeente en KempenPlus, kwartaal overleggen met Stavoor, periodieke overleggen met VluchtelingenWerk/hulp en overleggen met Werkvloertaal. Daarnaast wordt signaal gestuurd opgetreden bij geconstateerde tekortkomingen.

De focus op regionaal niveau heeft met name gelegen in de implementatie van wettelijke taken en verantwoordelijkheden in het kader van de Wet inburgering; de nadruk heeft de afgelopen periode gelegen op het opstarten, inrichten, in beeld brengen en verbeteren van alle basisprocessen om binnen het lerend stelsel te voldoen aan onze wettelijke verplichting als gemeenten. Het uitgangspunt hierbij is gehanteerd om zo veel mogelijk aan te sluiten bij al bestaande processen en partners voor de invoering van de Wet inburgering 2021. Resultaten (en doelen) zijn in deze fase van de Wet inburgering 2021 nog niet dan wel beperkt zichtbaar; nog geen enkele inburgeringsplichtige onder de Wet inburgering heeft zijn traject volbracht.

9.2 Wat gaat goed?

- De gemeenten Bladel, Bergeijk en Reusel-De Mierden hebben één van de belangrijkste basisprocessen, genaamd casusregie, belegd bij KempenPlus. De gemeenten hebben hierbij gestuurd op hoofdlijnen. Het contact met KempenPlus is hierover geïntensiveerd. De uitvoering en beleid zijn hierbij dichterbij elkaar gekomen en er kan actief gestuurd worden op verbeterprocessen. Vanuit beide partijen verloopt de samenwerking naar tevredenheid.
- Zoals al eerder gesteld lag de focus op het op orde brengen van de basis en het aansluiten bij bestaande processen en partners. Deze basis staat nu naar tevredenheid.
- De evaluatie an sich heeft gemeenten nog meer grip laten krijgen op de bestaande processen, samenwerkingen en partners.

9.3 Aandachtspunten / wat kan beter?

- Er kan nog beter aandacht gegeven worden aan de belangrijke driehoeksverhouding: VluchtelingenWerk/hulp, KempenPlus en gemeenten. Hierin kunnen overstijgende thema's besproken worden, zoals de verwachtingen van de verschillende partijen ten aanzien van financiële zelfredzaamheid.
- Inburgering is een gegeven waar veel verschillende (lokale) partijen bij betrokken zijn. Bij de voorbereiding van de implementatie is de wens geuit om structureel te overleggen met deze partners en met elkaar leren in het lerende stelsel. Dit kan in de toekomst structureler vorm gegeven worden.
- Het sturen op resultaten en doelen kan in de toekomst meer gestalte krijgen, ook gezien we nu de basis (meer) op orde hebben gekregen en de resultaten nu steeds beter zichtbaar worden. Welke resultaten en doelen willen we met onze dienstverlening bereiken? Waar liggen de gemeentelijke accenten van inburgering? Aandacht zal tevens nodig zijn hoe deze doelen en resultaten te monitoren.

9.4 Conclusies en vervolgacties

Ook gemeenten hebben moeten groeien in hun nieuwe rol. Mede door de evaluatie hebben we nu wel een goed zicht en daardoor ook grip gekregen op de bestaande processen en samenwerkingen met de vaste partners. De basis staat en met de verkregen input kunnen we verder werken aan verbeterprocessen. Vandaaruit kunnen we vervolgens gaan werken aan het betrekken van een breder netwerk van partners bij de inburgering om daarmee de integratie van inburgeraars in de Kempen makkelijker te laten verlopen. Ook gaan we ons de komende periode meer richten op het monitoren en bijsturen op de doelen en ambities uit de startnotities en het monitoren en sturen op de eerste resultaten.

Concrete vervolgacties zijn:

- Controleren of de verordening nog up to date is.
- Het organiseren van structurele overleggen met partijen in zorg, welzijn en wonen.
- Ter voorbereiding van de evaluatie op resultaten bekijken we welke resultaten we willen meten/volgen, en bekijken we hoe we de volgende evaluatie vorm geven.

10. Financiën

De kosten voor de Wet inburgering bestaan uit algemene uitvoeringskosten en specifieke inburgeringsvoorzieningen. Ook worden er nog kosten gemaakt voor overige ondersteuning (maatschappelijke begeleiding, participatieverklaringstrajecten, inloopspreekuren e.d.) vanuit VluchtelingenWerk en -hulp. In dit hoofdstuk wordt hier verder op in gegaan.

10.1 Algemene uitvoeringskosten

In 2022 en 2023 bleven de uitvoeringskosten binnen de bedragen die de afzonderlijke gemeenten van het Rijk kregen voor deze taken. Onder de uitvoeringskosten in het kader van de Wet inburgering vallen de kosten voor de inzet van KempenPlus. Dat betreft voornamelijk de loonkosten voor de inzet van de casusregisseurs / participatiecoaches voor de begeleiding van de inburgeraars om de taken van brede intake, PIP, voortgang, ontzorgen en MAP trainingen uit te voeren. En daarnaast vallen hier ook de overheadkosten van KempenPlus onder die zorgen voor kwaliteitsbewaking, coördinatie en administratie zodat de dienstverlening zo goed mogelijk en rechtmatig plaatsvindt.

Voor 2024 en verder heeft KempenPlus de uitvoeringskosten inburgering niet meer separaat in haar begroting verwerkt. Toch heeft Kempenplus voor deze evaluatie de bedragen aangeleverd waarmee is gerekend voor de begrote kosten voor hun taken op het gebied van inburgering in 2024. De bedragen zijn tot stand gekomen op basis van een inschatting van de instroom per gemeente in 2024 (door iedere gemeente aangeleverd), een caseload van 40 per casusregisseur, benodigde FTE, factor voor overhead en kosten voor organiseren MAP-trainingen. Financiële consequenties lopen via de reguliere begrotingsstukken van KempenPlus en worden daarin verwerkt.

	Kosten inzet KempenPlus 2022	Kosten inzet KempenPlus 2023	Kosten inzet KempenPlus 2024 (begroot)
Bergeijk	€ 54.392	€ 87.419	€ 163.923
Bladel	€ 62.038	€ 91.790	€ 172.119
Reusel-De Mierden	€ 35.985	€ 53.107	€ 99.583
Totaal	€ 152.415	€ 232.316	€ 435.625

De toename in uitvoeringskosten komt door de toename van het aantal statushouders dat in een inburgeringstraject zit. Deze trajecten duren circa 3 jaar, waardoor er de eerste jaren een flinke kostenstijging optreedt. Op termijn zullen de jaarlijkse kosten min of meer gelijk blijven, als er zowel statushouders uitstromen die hun diploma hebben gehaald, als nieuwe statushouders instromen. Uiteraard is dit ook afhankelijk van het landelijke beleid ten aanzien van de instroom, de gemeentelijke taakstelling en de mogelijkheden voor huisvesting in de gemeenten.

10.2 Specifieke kosten inburgeringsvoorzieningen

Voor de kosten voor de inburgeringsvoorzieningen geldt dat gemeenten hiervoor een SPUK uitkering ontvangen en de kosten jaarlijks bij de Sisa-verantwoording verantwoorden. De te verantwoorden kosten bevatten de volgende kostensoorten:

1. Taalonderwijs.
2. Maatschappelijke begeleiding
3. PVT
4. MAP kosten
5. Tolkkosten

De SPUK uitkering is tot nu toe toereikend om de inburgeringsvoorzieningen uit te voeren. De kosten voor taalonderwijs worden op basis van contractafspraken per traject voldaan aan Stavoor, Werkvloertaal en de onderwijsinstellingen voor de onderwijsroute. De kosten voor maatschappelijke begeleiding en PVT maken deel uit van de lokale afspraken met VluchtelingenWerk/hulp. De tolkkosten en MAP-kosten worden bij Kempenplus gemaakt en zijn onderdeel van hun uitvoeringskosten.

De restantmiddelen van de SPUK uitkering mogen door de gemeente worden doorgeschoven en dat komt goed uit omdat de betaling van het rijk vaak niet tegelijk loopt met de kosten die je als gemeente maakt voor

een inburgeraar. Bijvoorbeeld als een asielmigrant pas laat in het jaar start met de inburgering, dan maak je dat jaar nog maar weinig kosten voor het taalonderwijs maar ontvang je van het rijk wel al de grootste bijdrage voor het inburgeringstraject.

Vanaf 2026 zal het Rijk over gaan op prestatiebekostiging bij de SPUK uitkering voor de inburgeringsvoorziening. Aan de formule voor de verdeling van de rijksmiddelen wordt dan een indicator toegevoegd met het aantal inburgeraars die hun traject hebben afgerond met een inburgeringsdiploma of inburgeringscertificaat. Dit werkt vervolgens door in de SPUK uitkering die een gemeente krijgt. Hoe beter een gemeente presteert, hoe meer middelen zij krijgt.

10.3 Overige kosten

Naast bovengenoemde kosten worden ook nog kosten gemaakt voor overige ondersteuning (denk aan inlooppreekuren en juridische ondersteuning bij gezinshereniging bijvoorbeeld) vanuit VluchtelingenWerk en -hulp. Die kosten hadden we ook voor de invoering van de Wet inburgering en worden hier niet verder uiteengezet.

De kosten voor huisvesting van statushouders en de regionale tussenvoorziening de Buitenjan in Veldhoven (waar statushouders die gekoppeld zijn aan een van de gemeenten in de regio verblijven tot er voor hen in de gemeente een eigen woning beschikbaar is) zijn buiten beschouwing gelaten.

Bijlage 1. Interview inburgeraars

In deze evaluatie zijn ook interviews gehouden met inburgeraars.

Steekproef

Er is gesproken met 5 inburgeraars. Deze waren woonachtig in de gemeente Bergeijk en Reusel-De Mierden. Deze respondenten waren verbonden aan de Z-route (2) of B1 route (3)

Doelstelling

Er heeft een groepsinterview plaats gevonden, waarbij ook VluchtelingenWerk Nederland en een tolk aanwezig waren om bij een aantal de taalbarriere te overbruggen. De inburgeraars zijn in de breedte bevraagd op alle deelprocessen van de nieuwe Wet Inburgering. Gelet op de kleine steekproef kunnen geen valide uitspraken worden gedaan over alle inburgeraars. De resultaten moeten dan ook met enige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd en kunnen meer gezien worden als signalen van zaken die mogelijk goed gaan dan wel verbeterd kunnen worden en vragen eventueel om vervolgonderzoek om deze op waarde te kunnen schatten.

Algemeen beeld

Alle respondenten zijn (zeer) tevreden over hoe de gemeente de inburgering heeft georganiseerd. Dit wordt expliciet benoemd.

Casusregie

De respondenten zijn allen tevreden over de begeleiding van KempenPlus. Het is voor de respondenten duidelijk wat van hen verwacht wordt.

De respondenten kennen het woord PIP niet.

Leerroute

De respondenten zijn over het algemeen tevreden over het taalonderwijs. Ze zijn met name zeer tevreden over de docenten.

Een respondent is niet tevreden over de wijze van begeleiding tijdens de taalcoursen van de B1-route. De inburgeraars werken in groepsverband aan thema's. Ze geeft hierbij het volgende aan: "We werken in groepjes en geven samen antwoord op de vragen. Ik weet echter niet of altijd de goede antwoorden worden gegeven, omdat de docent rond loopt en er niet bij zit".

Een respondent geeft aan dat het leertempo in de Z-route te laag ligt. VluchtelingenWerk vult aan dat er binnenkort een evaluatie gepland staat, waarbij mogelijk ook de overstap naar de B1-route wordt besproken. Er wordt door twee inburgeraars aangehaald dat de reisafstand met openbaar vervoer te groot is naar Werkvloertaal.

MAP

De respondenten zijn allen tevreden over de theorie lessen. Ze hebben opdrachten gekregen, die ze ook moeten volbrengen.

Een tweetal respondenten waren minder tevreden over de praktijken, dit gaat specifiek over de werkzaamheden waar te weinig uitdaging in zit.

Maatschappelijke begeleiding

Alle respondenten zijn zeer tevreden over de inzet van VluchtelingenWerk Nederland. Na navraag vinden ze allen dat ze worden gestimuleerd om vragen zelf op te pakken. Specifiek wordt het Aquinohuis gezien als een plek waar ze binnen kunnen lopen met vragen en ook andere inburgeraars kunnen ontmoeten.

De onderdelen financieel ontzorgen en warme overdracht zijn wegens tijdgebrek niet meer besproken.